

PRILOG

ONLINE ANALIZA O UTJECAJU IZVANREDNIH MJERA VEZANIH ZA COVID-19 NA ORGANIZACIJE U NEZAVISNOJ KULTURI (MREŽA CLUBTURE) - REZULTATI

Uvod u analizu

Upitnik o utjecaju izvanrednih mjera vezanih za COVID-19 na organizacije u nezavisnoj kulturi poslan je 18. ožujka članicama mreže Clubture te platformama i organizacijama predstavnicima društveno-kulturnih centara iz Hrvatske. Putem online obrasca do 23. ožujka prikupljena je procjena **33 organizacije nezavisne kulture iz 12 hrvatskih gradova**: Čakovec, Dubrovnik, Karlovac, Korčula, Križevci, Labin, Pula, Rijeka, Split, Vis, Vukovar, Zagreb.

Rezultati dobiveni iz upitnika odnose se isključivo na planirane aktivnosti organizacija u razdoblju od početka negativnih učinaka širenja Covid-19 virusa na provedbu **aktivnosti do 1. svibnja 2020.** godine te su ovdje prikazani objedinjeno.

Organizacije koje su pristupile ispunjavanju upitnika predstavljaju širok spektar organizacija koje provode programe nezavisne kulture u različitim gradovima i mjestima u Hrvatskoj. Osim što provode svoje redovne programe na lokalnoj i nacionalnoj razini, a koji uključuju aktivnosti kao što su koncerti, izložbe, probe, radionice, edukacije, rezidencije s lokalnim i međunarodnim umjetnicima i suradnicima, neke od uključenih organizacija započele su sa sudjelovanjem u većim međunarodnim projektima i svojim aktivnostima sudjeluju na programima kao što je primjerice *Rijeka 2020 - Europska prijestolnica kulture*.

Pored toga, **15 organizacija upravlja ili djeluje u prostorima u kulturi** kao što su društveno-kulturni centri, klubovi za programe nezavisne kulture, nezavisne galerije i knjižnice te drugi izvedbeni i rezidencijalni prostori, a razlikuju se po modelima financiranja i samofinanciranja što dodatno doprinosi dinamičnom prikazu rezultata provedene analize.

Pokazatelji i procjene negativnih učinaka širenja Covid-19 virusa na organizacije nezavisne kulture

Organizacije koje su ispunile upitnik procijenile su da se **preko 500 planiranih aktivnosti** (javna događanja, radionice i edukacije, studijski posjeti, dnevni boravci u klubovima i slično) neće moći realizirati u razdoblju do 1. svibnja 2020. godine. Spomenute aktivnosti se odnose **samo** na one koje se provode u sklopu programa i projekata koje financira ili sufinancira Ministarstvo kulture RH.

Kroz navedene aktivnosti **preko 900 zaposlenika i suradnika** (honorarni radnici, vanjski suradnici) bit će obuhvaćeno ukidanjem događanja u javnim prostorima, odnosno neće biti u prilici dobiti naknade za rad. Centri, odnosno klubovi u kojima se odvijaju programi nezavisne kulture odnose najveći dio (oko 70%) zaposlenika i suradnika obuhvaćenih krizom, a uključuju troškove zaposlenika, izvođača, suradnika i velikim dijelom (oko 500) rezidencijalnih umjetnika.

Sukladno tome, procijenjeni iznos sredstava za programe koji neće biti realizirani u razdoblju do 1. svibnja 2020. godine penje se **preko 4,7 milijuna kuna**, od čega većinski udio odlazi na aktivnosti organizacija vezanih za program Europske prijestolnice kulture, *Rijeka 2020* (preko 60% iznosa). Važno je napomenuti da u ovaj iznos nisu uključeni svi troškovi hladnog pogona, odnosno plaće stalno zaposlenih, niti je uključeno samoprihodovanje koje je nekim organizacijama značajan udio nerealiziranih sredstava.

Na navedenim aktivnostima u razdoblju do 1. svibnja 2020. godine, procjenjuje se broj od **preko 54 tisuće publike i korisnika** koje su organizacije planirale u sklopu svojih događanja. Kao i u ranijem slučaju, značajan dio se odnosi i na programe EPK (oko 40%).

Gledajući na širu sliku financiranja programa i projekata i ubroje li se i druga tijela kao izvori financiranja i sufinanciranja programa i projekata (Zaklada Kultura nova, Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva, Europski socijalni fond, EACEA i dr.) u ovom periodu ugrožena je realizacija **200 projekata** koje provode organizacije u nezavisnoj kulturi koje su sudjelovale u upitniku.

Prema procjenama negativnih učinaka Covid-19 virusa na rad organizacija uključenih u analizu, navedena situacija **značajno će utjecati na planirane programe i projekte**. Najviše ih je spomenulo negativan učinak uslijed nastalih troškova ili neutrošenih sredstva za nerealizirana događanja u sklopu redovnih programa i projekata organizacija. To se prvenstveno odnosi na **troškove osoblja** kao što su troškovi tehničara i osoblja, honorari izvođača, troškovi puta, smještaja i prehrane izvođača, troškovi promotivnih aktivnosti, dokumentacija, naknade za autorska prava, osiguranja i dr. Troškovi osoblja odnose se i na provedbu EACEA i ESF projekata koji uključuju su/financiranje plaća vezanih za provedbu aktivnosti koje se trenutačno ne provode prema planu. Osim toga, neke organizacije **isplanirale su datume aktivnosti i potrošile sredstva** na marketing, oglase, promotivne materijale, kataloge za izložbe i slično. **Pripremne aktivnosti** za festivale i događaje koji su se planirali **za svibanj i lipanj 2020. godine** također zahtijevaju resurse i neće biti u mogućnosti realizirati se u planiranim kapacitetima.

Također, **zatvaranje prostora u kulturi značajno će utjecati na rad** svih uključenih organizacija. **Hladni pogon** koji uključuje plaće djelatnika, režijske troškove, plaćanje zakupa/najma prostora, pričuve, čišćenja, sanitetske materijale, održavanje mrežnih stranica, knjigovodstvo, porezi i druge obveze udruge **trenutno se moraju plaćati iako prostori ne rade**. Jednako tako, mjere zaštite od Covid-19 virusa imaju **značajan negativan utjecaj na modele samofinanciranja** pri čemu je dio organizacija zbog zatvaranja prostora **ostao bez**

uvjeta za samoprihodovanje što čini bitan udio rada organizacija (prateća ugostiteljska djelatnost uz programe, prodaja ulaznica, ustupanje prostora i sl.)

Negativan učinak bit će vidljiv i kroz **rad u izolaciji**. Primjerice, za organizacije koje imaju fizički kontakt s korisnicima on-line rad je u potpunosti onemogućen, u nekim procjenama izvedivo je oko 1/3 programa, dok je tek u nekim slučajevima (kod organizacija koje djeluju u području digitalne umjetnosti) moguće prebaciti većinu aktivnosti u digitalnu domenu. Međutim, prebacivanjem svih sadržaja on-line bez kritičkog osvrta na modele objave i distribucije sadržaja može doći do **zasićenja digitalnog prostora** što za organizacije može postati kontraproduktivno i financijski neodrživo. Također, za neke organizacije rad od kuće nije adekvatan i iziskuje investicije u osobne resurse (računalo, internet veza, struja, radni stol, printer). Iako je evidentno, treba istaknuti da se smanjenjem kontakata i javnih događanja **obustavlja razvoj nezavisne kulturne scene**, a uloga organizacija u poticanju razvoja scene smanjuje se na minimum. Izolacija otežavajuće djeluje i **usporava komunikaciju s jedinicama lokalne i regionalne samouprave** koje sudjeluju u provedbi programa organizacija, a dio aktivnosti usmjerenih na obnovu prostora, preuređenje i uspostavu novih modela upravljanja postaje usporeno ili otežano.

Važan podatak je i procjena uključenih organizacija da **trenutne najavljene mjere Vlade RH i Ministarstva kulture RH neće imati značajniji utjecaj na** lakšu provedbu planiranih aktivnosti. Ne olakšavaju ni podaci da su neke jedinice lokalne samouprave započele ili najavile rezove sredstava za kulturu u 2020. godini, postojeći projekti financirani sredstvima EU se odgađaju, a najava novih poziva i evaluacija projekata na pozivu za Medije zajednice u Europskom socijalnom fondu se ne realizira, što bi moglo biti od presudne važnosti za ovu godinu kao i za sljedeće razdoblje. Također, pored kulture indirektno je pogođen i sektor mladih, s obzirom na to da većina javnih kulturnih programa, edukacija i volonterskih programa organizacija u nezavisnoj kulturi većinom uključuje mlade.

U konačnici, kroz naredni period doći će do **iscrpljivanja resursa, otežavanja pokretanja ponovnog rada i angažiranja publike** te će trebati predvidjeti **prijelazno razdoblje vraćanja u normalne uvjete rada** (financijski, organizacijski i produkcijski).

Konačno, nedavni **potres u Zagrebu** značajno je utjecao na rad nekih organizacija zbog oštećenja prostora u kojima djeluju, što će izvjesno rezultirati dugoročnim posljedicama na rad i kontinuitet kulturne produkcije i nakon krize.

Uzimajući u obzir sve navedeno, te temeljem odgovora koje su organizacije obuhvaćene analizom dale, predlažemo da Ministarstvo kulture

- **održava dijalog s organizacijama** koje već izlažu analizu situacije te prihvati prijedloge s terena, odnosno revidira donesene mjere prema daljnjem razvoju situacije
- **pruži pomoć svima u kulturnom sektoru neovisno o statusu** (uz organizacije i samostalne umjetnike ugroženi su i umjetnici koji rade svoj posao honorarno, a nisu

samostalni umjetnici već su u evidenciji nezaposlenih ili rade kao freelanceri u organizacijama nezavisne kulture)

- **angažira mreže i saveze udruga u kulturi po pitanju kriterija i načina dodjele sredstava kroz krizni fond te ih uključi u razvoj strategije oporavka kulturnog sektora uslijed ekonomske krize koja će uslijediti**
- **zastupa organizacije** pred tijelima poput Europske komisije te daje naputke posredničkim tijelima ESF projekata, ne bi li se postigao sporazum oko prihvaćanja svih troškova
- **podrži organizacije pri koordinaciji sanacije šteta nastalih potresom** u Zagrebu i okolici

Temeljeno na ovim procjenama i dosad najavljenim mjerama Ministarstva kulture i Vlade RH, u nastavku donosimo prijedloge mjera kojima bi se olakšala situacija u sektoru nezavisne kulture i omogućila minimalna održivost nezavisne kulturne proizvodnje.

PRIJEDLOZI MJERA

1. Potpore Ministarstva kulture RH za 2020.

- **Hitno isplatiti sva odobrena i ugovorena sredstva za 2020. godinu** kako bi se omogućio opstanak organizacija, zadržavanje prostora i zaposlenika. **Ministarstvo kulture, HAVC i Zaklada Kultura nova** moraju iznaći način da **raspodjele planirani dio budžeta za 2020. godinu korisnicima u sektoru** za projekte koji su već odobreni i u provedbi
- **Omogućiti izmjene ugovorenih aktivnosti** drugim aktivnostima kako se ugovorena sredstva ne bi morala vraćati zbog neispunjavanja obveza (npr. za realiziranje on-line programa, priznavanje kućnih troškova neophodnih za rad, aktivnosti ponovnog pokretanja prostora i programa i dr.), te pronaći način da organizacije **predlože nove ili dopunjene aktivnosti** koje mogu realizirati u sklopu dobivene podrške
- Ukoliko organizacije imaju više odobrenih programa ili projekata koje financira Ministarstvo kulture **omogućiti prenamjenu sredstava iz jednog projekta u drugi** kako bi organizacije imale veću fleksibilnost oko raspolaganja dobivenim sredstvima
- **Priznati organizacijske troškove kao redovne troškove programa u minimalnom iznosu od 30%**, omogućiti sufinanciranje hladnog pogona (režija, najma prostora, plaća zaposlenih, knjigovodstva i dr.) kroz odobrene iznose potpora Ministarstva

- **Omogućiti isplatu honorara unaprijed** (minimalno 80%) u slučajevima odgode realizacije aktivnosti i ukoliko izvođač procijeni da program može adekvatno izvesti u nekom kasnijem terminu
- **Pokazati fleksibilnost u ostvarenju zadanih projektnih indikatora** budući da određen broj aktivnosti neće biti moguće izvesti u planiranom obliku
- **Produljiti rokove izvršenja programa za onoliko koliko će organizacije biti spriječene i koliko će prostori biti zatvoreni**

2. Potpore iz Europskog socijalnog fonda

- **Ubrzati provedbu i realizaciju natječaja Mediji zajednice 1** koji je u procesu evaluacije te omogućiti da se postojeći mediji zajednice koriste kao platforme za održavanje programa
- **Ubrzati realizaciju najavljenih ESF natječaja** namijenjenih mladima, kulturi i građanskim akcijama, a koji su najavljeni za prvu polovicu 2020. godine kako bi se osigurala dodatna sredstva za rad
- **Omogućiti razvoj digitalnih platformi/distribucijskih kanala** na kojima će se omogućiti održavanje dijela programa i osigurati financiranje razvoja digitalnih platformi iz sredstava koja su osigurana za "Medije zajednice 2" u ESF-u
- **Kroz sve fondove povećati odobrena sredstva** zbog nemogućnosti funkcioniranja uzrokovanog ukidanjem vlastitih prihoda koji čine udio u cjelokupnom organizacijskom i programskom funkcioniranju - u slučajevima gdje sredstva Ministarstva kulture i drugih davatelja sredstava nisu dovoljna za realizaciju svih aspekata programa (npr. 30% na ugovorena sredstva)

3. Suradnja s JLRS

- **Zagovarati da se na lokalnoj i regionalnoj razini ne smanjuju sredstva** za programske aktivnosti udruga za 2020. godinu te apelirati na isplatu zaostalih donacija za 2019. godinu
- **Prijedloge mjera priznavanja aktivnosti i troškova preporučiti jedinicama lokalne i područne samouprave, kao i svim drugim davateljima sredstava kulturnom i civilnom sektoru** (uključujući ESF projekte u kojima je Ministarstvo kulture PT1)
- **Preporučiti JLRS-ima i Ministarstvu državne imovine da udruge koje upravljaju prostorima u njihovom vlasništvu oslobode plaćanja** svih trenutnih dugovanja za

najam prostora i komunalije, te do daljnjeg prekinu fakturiranje i naplatu svih novih obaveza vezanih za korištenje prostora

- U suradnji s jedinicama lokalne samouprave te Ministarstvom državne imovine, **kod ponovnih pokretanja programa**, zbog izgledne prostorne potkapacitiranosti/prebukiranosti **osigurati "fond" prostora** koji bi se po ubrzanoj i pojednostavljenoj proceduri te bez naknade za korištenje ustupali organizacijama i samostalnim umjetnicima kako bi mogli provesti planirane aktivnosti
- U suradnji s jedinicama lokalne samouprave te Ministarstvom državne imovine **osigurati alternativne prostore** organizacijama koje su za vrijeme potresa u Zagrebu izgubile prostore za rad
- **Preporučiti ZAMP-u oslobođenje od obveza plaćanja naknada**
- **Usustaviti suradnju s HRT 3 programom** u smislu distribucije radova na HRT-u